

Голоядова Т.О.,
к.ю.н, доцент, доцент кафедри адміністративного та фінансового права
Національний університет «Одеська юридична академія»

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРИНЦИПУ ЗМАГАЛЬНОСТІ СТОРІН В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Стаття 55 Конституції України гарантує будь-якій особі право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб, а стаття 129 Конституції України закріплює, що однією із основних засад судочинства є змагальність сторін та свобода в наданні ними суду своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості [1].

Удосконалення державної політики щодо захисту прав і свобод людини та громадянина у сфері публічно-правових відносин та удосконалення адміністративно-процесуального законодавства з питань реалізації учасниками адміністративного судочинства своїх процесуальних прав і обов'язків є надзвичайно важливими питаннями для сучасної України.

Завдяки підвищеній увазі науковців та практиків до проблем адміністративного судочинства, за останні п'ятнадцять років в Україні було сформоване нове правове поле, що базується на адміністративно-процесуальному законодавстві. Це дозволило, в свою чергу, створити ефективний адміністративно-правовий механізм захисту прав і свобод осіб в публічно-правовій сфері та ефективну систему адміністративних судів в Україні.

Історія судової системи в Україні показує тривалий період пошуку створення оптимальної моделі судової системи, що з часом призвело до втрати довіри громадян до органів правосуддя. Тому проблема забезпечення доступності правосуддя в адміністративному судочинстві та реальне створення умов для реалізації учасниками процесу своїх процесуальних прав та обов'язків в межах адміністративного судочинства сьогодні є надзвичайно актуальною, адже її вирішення пов'язане зі створенням оптимального механізму адміністративного правосуддя, що функціонує на засадах верховенства права відповідно до

європейських стандартів, забезпечує кожній людині право на справедливий суд і повагу до інших прав і свобод, гарантованих Конституцією і законами України.

Важливу роль у забезпеченні законності у сфері адміністративного процесу відіграє дотримання прав, виконання обов'язків та недопущення зловживання правами усіма суб'єктами адміністративно-процесуальних правовідносин. Тому виникає необхідність характеристики саме тієї групи суб'єктів адміністративно-процесуальних правовідносин, які є суб'єктами публічно-правового спору, а саме, є позивачами чи відповідачами в адміністративному судочинстві.

Так вийшло, що в науці адміністративного права у відриві один від одного досліджуються правовий статус суб'єктів адміністративного права та адміністративно-процесуальний статус суб'єктів і учасників адміністративного судочинства, а тому проблематика, яка існує в сфері правового забезпечення адміністративно-процесуального статусу сторін, та шляхи вирішення цих проблем у кожного дослідника розкриваються та вирішуються по-своєму, тобто виходячи із суб'єктивних уподобань та думок.

Вже давно назріла необхідність дослідження адміністративно-процесуального статусу сторін адміністративного судочинства комплексно, тобто з врахуванням, по-перше, напрацювань теорії права, по-друге, узагальнень теорії адміністративного права, по-третє, положень науки адміністративного процесуального права.

Нажаль теорія адміністративного процесуального права та практика діяльності адміністративних судів показують, що в цій сфері існує багато проблем: а) уявлення про зміст і структуру адміністративно-правового статусу сформовані, як правило, на підставі аналізу матеріальних і процедурних норм адміністративного права, а тому не охоплюють специфіку адміністративно-процесуального статусу суб'єктів адміністративного судочинства; б) поняття «адміністративно-процесуальний статус» використовується не тільки по відношенню до учасників адміністративного судочинства, а й під час характеристики прав та обов'язків учасників провадження у справах про адміністративні правопорушення, провадження у справах про порушення митних

правил, дисциплінарного провадження та ін.; в) відсутнє єдине розуміння понять «суб'єкт адміністративного процесу» та «учасник адміністративного процесу», а також понять «суб'єкт адміністративного процесу» та «учасник адміністративного судочинства»; г) положення КАС України не завжди враховують розмаїття суб'єктів, які потенційно можуть бути учасниками адміністративного судочинства, що породжує в правозастосовній сфері логічно очікувані проблеми [2, с. 5].

Досвід і практика діяльності адміністративних судів показують, що іноді процесуальні права сторін порушуються з боку адміністративного суду, а іноді, навпаки, сторони справи намагаються зловживати своїми процесуальними правами задля затягування судового процесу. Отже, аналіз національного законодавства і практики діяльності адміністративних судів свідчить про актуальність дослідження особливостей реалізації принципу змагальності сторін в адміністративному судочинстві, а також про необхідність проведення комплексного дослідження адміністративно-процесуального статусу сторін в адміністративному судочинстві.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 18.06.2021)

2. Желтобрюх І.Л. Адміністративно-процесуальний статус сторін в адміністративному судочинстві: питання теорії та практики: дис. ...докт-ра юрид. наук: 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. Університет митної справи та фінансів. Дніпро, 2020. 443 с.